

בְּעֹרַת אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ קָנָה. וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ בְּמוֹדֵבָר מִתְּנָה. וְתַזְכִּיל לְהַדְפִּיס זְרוּשִׁים נְפִלְאִים וְנִזְרָאִים עַל מֵאמְרֵי רַבָּה בַר בַּר זִנְהָה. בְּזִכּוֹת זֶה נִזְכָּה לַעֲלוֹת לְצִיּוֹן בְּרִנָּה. אֵל קָרִית מֶלֶךְ דָּוִד זִנְהָה:

תורה א

אֲשֶׁרֵי תְּמִימֵי דְרָךְ, הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת ה': (תהלים קי"ט)

בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, מִזֶּה מוֹכֵן שֶׁכֵּאֲשֶׁר עִם יִשְׂרָאֵל יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וּבִפְרָט עַל בְּטוּל לְמוּד הַתּוֹרָה, אֲזִי יִתְעַלֶּה מִחֲדָשׁ הַחַן וְהַחֲשִׁיבוֹת דִּקְרָשָׁה שֶׁל כָּלל יִשְׂרָאֵל, וְגַם עִתָּה שְׁעָדִין לֹא כָּל עִם יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ תְּשׁוּבָה, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד כִּפִּי מִה שִׁיזְכָּה לְאַחֵז בְּלְמוּד הַתּוֹרָה - בֵּן יִשָּׂא חֵן וְחֶסֶד דִּקְרָשָׁה וְיִצְלִיחַ בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת. וְיִשְׁפִּיעַ גַּם שִׁיתְעַלֶּה הַחַן שֶׁל כָּלל יִשְׂרָאֵל.

10

וְכֵאֵן יֵשׁ לְדִיק בְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ הַקְּרוּשׁ, שֶׁהַדְּגִישׁ וְאָמַר "הַחַן הָאֲמִתִּי", "הָאֲמִתִּי" דִּיקָא. כִּי יֵשׁ חֵן שֶׁל אֲמִת וְיֵשׁ חֵן שֶׁל שֶׁקֶר. וְכִמוֹ שֶׁהַפְּסוּק אֹמֵר "שֶׁקֶר הַחַן", דְּהִינּוּ שְׁנֵים לְשֶׁקֶר יֵשׁ חֵן, וְכִפִּי מִה שֶׁחֵן הָאֲמִת מִתְּמַעַט, כִּד חֵן הַשֶּׁקֶר גּוֹבֵר, כִּי הַשֶּׁקֶר כִּבְיָכּוֹל לִזְכּוֹת אֶת הַחַן מִזֶּה אֲלוֹי, וְלִהְפֹךְ כְּשֶׁחֵן שֶׁל אֲמִת גָּדֵל, מִתְּמַעַט הַחַן שֶׁל שֶׁקֶר. וְזֶה מִה שֶׁרָצָה רַבְּנוּ לְהַדְּגִישׁ, שֶׁכָּבֵל שְׂאֵדָם יִחְזִיק בְּלְמוּד הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הָאֲמִת, בֵּן יִזְכָּה לְאוֹתוֹ חֵן אֲמִתִּי וְיִגְרַם שִׁיתְעַלֶּה הַחַן הָאֲמִתִּי בְּעוֹלָם. וְלִהְפֹךְ, מִי שֶׁלֹּא יִחְזִיק בְּלְמוּד הַתּוֹרָה, עַל יְדֵי זֶה נּוֹפֵל לְבַחֲשֵׁינָת שֶׁקֶר חֵן, וְגוֹמֵן בַּח לְחֵן שֶׁל הַשֶּׁקֶר לְגִבּוֹר עָלָיו בְּפִרְטִיּוֹת וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּכִלְלוֹת, חֵס וְהִלְיָלָה. כִּי עֲכָשׁוּ עֲקָר הַחֲשִׁיבוֹת וְהַחַן הוּא אֲצֵלָם, יֵשׁ לְהַכִּיֵּן מִדּוּעַ כְּשֶׁכָּתֹב עַל יִשְׂרָאֵל הַקְּרוּשׁ אֶת הַחַן לְחֲשִׁיבוֹת, שֶׁכָּתֹב: הַחַן

בְּמֵאמָר זֶה רַבְּנוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁהַגְּאֻלָּה הַפְּרָטִית וְהַכְּלָלִית תְּלוּיָה בְּלְמוּד הַתּוֹרָה, כֵּאֲשֶׁר יְבֹאֵר.

A) דַּע. מְקַבֵּל מִהֵרֵב הַמַּגִּיד מִפְּרָהוּיָן זצ"ל, שֶׁכָּל מְקוֹם שֶׁרַבְּנוּ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּלִשׁוֹן דַּע, הַמְּשִׁיךְ הַשְּׂגָה זוֹ מֵעוֹלָם הַגְּבוּהָ הַנִּקְרָא עוֹלָם הָאֲצִילוֹת. כִּי עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְכָל הַבְּקָשׁוֹת שֶׁאֵנוּ מִבְּקָשִׁים וּמִתְּפִלָּלִים בַּהוֹנָה וּבַעֲתִיד.

B) וְהַחַן הַפְּנִימִי וְהַחֲשִׁיבוֹת הַחִיצוֹנִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִתְעַלֶּה וְנִתְרוֹמֵם בְּפָנֵי כָּל מִי שְׁצָרִיכֵנו, חֵן בְּרוּחָנִי חֵן בְּגִשְׁמִי, בְּזִכּוֹת לְמוּד הַתּוֹרָה. יִהְיֶה לְעַם יִשְׂרָאֵל חֵן נְפִלְאָה מְאֹד וּמוֹשָׁד, וְגַם יִהְיֶה חֵכֵי חֲשׁוּבִים בְּעוֹלָם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם יִרְצֶה לְהִיּוֹת כְּמוֹתָם וְלִהְתְּקָרֵב אֲלֵיהֶם, רַבְּנוּ כָּתֹב כָּאֵן לִשׁוֹן כּוֹלֵלֵת "בְּפָנֵי כָּל מִי שְׁצָרִיכֵם", כִּדִּי לְהַדְּגִישׁ שֶׁלֹּא רַק בְּעִינֵי ה' יִהְיֶה לָהֶם חֵן אֲלֵא גַם בְּעִינֵי כָּל אָדָם, וְגַם הַרְחִיב הַלִּשׁוֹן חֵן בְּרוּחָנִי וְחֵן בְּגִשְׁמִי, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁמִּי שֵׁיֵשׁ לוֹ חֵן, אֲזִי כָּל בְּקָשָׁה שִׁיִּצְטָרֵךְ וַיִּבְקֶשׁ, אִפְלוּ מִכָּל אָדָם, הִיא תִּתְמַלֵּא. כִּי עֲכָשׁוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים חֵן וְחֲשִׁיבוֹת הָאֲמִתִּי שֶׁל יִשְׂרָאֵל נְפֵל, רַבְּנוּ תִּלֵּךְ אֶת גְּפִילַת הַחַן "בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ", כְּמוֹ שֶׁכָּתֹב "כִּי עֲכָשׁוּ

י"ו
ר
ה
ג
ז
ר
ת
ת
ז
א

והחשיבות של ישראל. ואלו אצל העמים הקדמים את החשיבות לחן, שפתב החשיבות וחסון הוא אצלם? ונראה לבאר, בסיעתא דשמיא, כי איש הישראלי נשמתו היא חלק אלוה ממעל. ולכן יש לו חן דקדשה שעמו הוא נולד, וככל שהוא עולה בתורה ומזבד ומקדש את עצמו, מאיר בו יותר ויותר אותו חסון דקדשה. לכן רבנו הקדוש את חסון החשיבות בכדי ללמדנו, שהחסון הוא זה שגורם ליהודי להיות חשוב בעיני כל. ועל כן יהודי שעוסק בתורה ומזבד את עצמו, יש לו חן, וגם אם יהיה עני ולא תהיה לו שום שררה, אף על פי כן בלם יתפשו את קרבתו וירצו להדמות לו, להיות כמוהו. נמצא שהחסון הוא שגורם לחשיבותו. וחשיבותו רק הולכת וגדלה. וככל שהוא מוקין הוא לומד עוד תורה וחסון הולך ומתרבה, וכן מוכן מתוך דברי המהרש"א (בערוכין דף נ"ד על הפסוק "יעלת חן"), שהתלמידי חכמים, על אף שעסוקים וטרוידים בלמודם ואין מקפידים על מאכלם ולבושם, עם כל זאת יש עליהם חן, וזה מחמת שעוסקים בלמוד התורה. אך אצל העמים פתב רבנו את החשיבות לפני חסון, כי אצלם החשיבות היא שגורמת לחן, וממילא אם בטלה החשיבות, בטל חסון.

(ד)

(E)

שהיה לו, הוא שגורם לחן, זאת אומרת שהחשיבות הוא העקר וחסון היא התוצאה. ולכן כשדבר רבנו מאמות העולם, הקדים את החשיבות לחן, אבל אצל האיש הישראלי הקדים את חסון לחשיבות, ללמדנו שאצל ישראל חסון הוא העקר והחשיבות היא רק התוצאה.

אבל על-ידי התורה נתעלה חסון והחשיבות של ישראל, כי התורה

נקראת (משלי ה'): אילת אהבים ויעלת חן, שמעלה חן על לומדיה (ערוכין נד). ואם תשאל, מדוע הביא ראיה מפסוק על חסון ואלו על החשיבות לא הביא ראיה? וכן מדוע מביא ועד סוף המאמר לא מדבר יותר מ'החשיבות' אלא רק מ'חסון'? ועל פי מה שבארנו, בסיעתא דשמיא, נתן להבין זאת בפשיטות, מפיון שאצל עם ישראל העקר הוא חסון, והחשיבות היא רק תוצאה, משום כך רבנו לא הביא שום פסוק על חשיבות ולא דבר יותר מהחשיבות עד סוף המאמר, ורק הסביר איך זוכים לחן, כי החשיבות תגיע בכך מאליה, כי עקר העבודה היא איך לזכות לחן. גם רש"י הקדוש על הנקרא (בערוכין דף נד): ששם מובא הפסוק "יעלת חן", פרש "הכל מנשאים אותו ותורתו נותנת לו חן". כי על ידי שתורתו נותנת לו חן, לכן מפילא הכל מנשאים אותו, שזה ענין החשיבות, ועל-ידי זה חסון נתקבלין כל התפלות והבקשות: על ידי התורה מוצאים חן בעיני ה' ואזי הוא מקבל את כל התפלות והבקשות, ולקפד בשמירתהקים מהתורה כמו שכתוב (משלי כ"ח): "מסיר אונן משמע תורה גם תפלתו תועבה". כעת רבנו יבאר כיצד נבנה חסון דקדשה של עם ישראל בכלל ושל כל אדם בפרט.